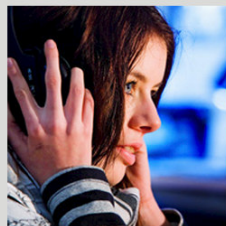
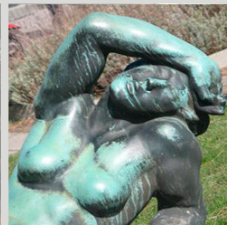

Frederikssund Kommune

Biblioteksstrukturanalyse 2008

Udarbejdet af :
Konsulentfirmaet Knudsen Syd
For Frederikssund Kommune
www.knudsensyd.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE:

1. Baggrund for opgaven	4
2. Resumé	6
3. Det integrerede bibliotek	9
4. Befolkningsudvikling i Frederikssund Kommune	14
5. Skolestrukturen i Frederikssund Kommune	17
6. Skolebibliotekernes egnethed som integrerede biblioteker	18
7. Vurdering af serviceniveauet	21
8. Hvad siger brugerne og de kommende kunder?	28
Kulturildsjælene	29
Børnefamilierne	30
Unge i Frederikssund området	32
9. Vurdering af biblioteksstrukturen	33
10. Rationaler i strukturen og servicen	34
11. Kulturkortet og biblioteksbetjening	37
12. Efterskrift: Muligheder og handlinger i fremtiden	38
13. Bilag:	
Metode til afklaring af skolebibliotekernes egnethed	
Liste med signaturforklaringer til kulturkort	

1. BAGGRUND FOR OPGAVEN

Frederikssund Kommune v. direktør for Kultur, Sundhed og IT, Palle Skov, har anmodet konsulentfirmaet Knudsen Syd om at udarbejde en strukturanalyse på biblioteksområdet i Frederikssund Kommune.

Baggrunden herfor er en byrådsbeslutning i forbindelse med byrådets vedtagelse af budget 2008. I februar 2008 er opgaven blevet defineret af Frederikssund Kommune og kan beskrives som følger:

1. Strukturanalysen skal vurdere de eksisterende skolebibliotekers egnethed til evt. omdannelse til Kombibiblioteker. Vurderingen skal omfatte tilgængelighed, beliggenhed og egnethed, under forudsætning af, at bibliotekerne samlet set skal kunne tilbyde en fremtidssikret service for borgerne i Frederikssund Kommune.
2. Den nuværende biblioteksstruktur og serviceniveau analyseres med henblik på at identificere eventuelle muligheder for optimering af serviceniveauet med / eller uden indtænkning af et eller flere Kombibiblioteker.

På baggrund af aktuelle udviklingstendenser og ud fra loven om biblioteksvirksomhed af 17. maj 2000, vil Knudsen Syd komme med anbefalinger, som tager udgangspunkt i de fysiske rammer for en fremtidig biblioteksbetjening i Frederikssund Kommune.

Der er tale om en overordnet strukturanalyse, der samler informationer og holdningstilkendegivelser fra forskellige kilder og efterfølgende afvejer disse mod hinanden. De forhold der har indflydelse på bibliotekernes virksomhed bliver inddraget, idet vi tager udgangspunkt i befolknings- og skolebørnsudviklingen i de forskellige delområder af kommunen.

Disse informationer vejes sammen med:

- den kommende skolestruktur
- skolebibliotekernes beliggenhed og vurdering af deres egnethed som kombibibliotek

- generelle landspolitiske visioner for folkebibliotekernes indretning, især m.h.p. videndeling og integration af folke- og skolebiblioteker
- brugergrupperes generelle forventninger og holdninger til biblioteksservice.

En sammenfatning af så forskellige slags informationer er naturligvis udtryk for, at der foretages vurderinger og skøn – men disse er foretaget ud fra en konkret bedømmelse af realisme i forhold til Frederikssund kommunes situation og muligheder, herunder de økonomiske, på kortere sigt.

Rigtig god læselyst.

Konsulentfirmaet Knudsen Syd.
Juni 2008.

Foto: Skolebiblioteket på Sogneskolen i Jægerspris.

2. RESUMÉ

Resuméet trækkes i det følgende frem punktvis med henblik på at give et kort overblik for den hurtige læser. En uddybning af de enkelte delkonklusioner, kan læses nærmere i de enkelte afsnit i rapporten.

* Når vi i dag taler om "Det integrerede bibliotek" er der fortsat forskellige modeller på dette. Men praksis viser at:

Det integrerede bibliotek IKKE er løsningen på alternativer til filialnedlæggelser eller til bogbusbesparelser og til andre serviceoptimeringer i en kommune. Tværtimod.

Det koster både menneskelige og økonomiske ressourcer at udvikle et integreret bibliotekstilbud.

* Det er vigtigt, at både kulturpolitikere og skolepolitikere er enige i visionen og målet med et integreret bibliotek – herunder især graden af fællesskab.

* Kommunens seneste befolkningsprognoser fortæller, at der i perioden 2007-12 forventes en befolkningstilbagegang i Jægerspris og Slangerup og en stigning i beskedent omfang i Frederikssund og Skibby. På sigt til 2014 tegner Skibby sig for den største befolkningsstigning og Jægerspris for største tilbagegang. Disse tal giver ikke umiddelbart anledning til strukturelle ændringer i biblioteksstrukturen.

* Kommunens seneste skolestatistikker (2008) viser mindre nedgange i antal skolebørn i Frederikssund og Jægerspris og relativt små stigninger i Slangerup og Skibby. Det lægger ikke op til, at der med udgangspunkt i udviklingen i antal skolebørn skal foretages strukturelle overvejelser vedrørende biblioteksenhedernes lokalisering.

* Når det gælder kommunens overordnede politik om at understøtte Jægerspris, Skibby og Slangerup som attraktive bosætningsbyer, og om at udvikle kvaliteterne i landsbyerne, så ligger bibliotekernes nuværende decentrale struktur med de 3 lokalbiblioteker i en helt naturlig forlængelse heraf.

* Vi har fået indblik i et meget velfungerende biblioteksvæsen med aktive og engagerede medarbejdere, og hvor bibliotekets ledelse har fokus på at indrette driften og strukturen så optimalt som muligt.

* Frederikssund Bibliotekerne ligger i bunden i en sammenligning med andre nordsjællandske biblioteker, når det gælder antallet af biblioteksansatte (målt pr. 1000 indbyggere) – men de når meget!

For trods de få hænder, ligger biblioteket fint mht. samlet ud-lån pr. indbygger, kun overgået af Fredensborg.

* Når det gælder specielt åbningstiderne lever Jægerspris umiddelbart ikke op til visionen om at være tilgængelig efter borgernes behov, ligesom et hovedbibliotek bør have en længere åbningstid end den aktuelle i Frederikssund.

* På baggrund af kortlægningen i denne rapport, er det vores vurdering, at overvejelser om integrerede biblioteker, kun er relevant i ét tilfælde i Frederikssund Kommune:
Nemlig i Græse Bakkeby, hvor skolebiblioteket også oprindeligt er bygget til formålet. Udover enkelte idrætsgrene findes ikke andre målrettede kulturaktiviteter i området. Her kunne et udvidet samarbejde mellem skolen og folkebiblioteket medvirke til at være et kulturelt samlingspunkt for både unge og familierne i området.

* Kortlægningen har også vist, at der er fine muligheder for et tættere samarbejde mellem skolen og folkebiblioteket i to mindre lokalsamfund, nemlig på Solbakkeskolen i Dalby og på Skuldelev Skole. Her ville et voksent bibliotekstilbud under én eller anden form medvirke til yderligere engagement og kulturel "kit" i områderne. Det kunne f.eks. være i form af afhentningssted for Bibliotek.dk reserveringer eller et nyt samarbejde om kulturelle arrangementer. Eller det kunne være et samarbejde med udgangspunkt i frivillige "bogombudsmænd" fra lokalområderne, der har en "varm linje" til Skibby eller Frederikssund bibliotekerne.

* De adspurgte borger- og brugerrepræsentanter efterlyser konklusioner på de årelange diskussioner om nyt bibliotek og kulturhus. Fra de samme grupper er der stor utilfredshed med de fysiske lokaliteter i de enkelte biblioteker – herunder specielt hovedbiblioteket i Frederikssund, hvor der ikke er rum til fordybelse og ro. (Dog er Slangerup undtaget for kritikken).

* Fokusgruppedeltagerne kan ikke forestille sig et voksent bibliotekstilbud på en folkeskole, og da slet ikke på bekostning af et af lokalbibliotekerne.

- * For at give det velfungerede biblioteksvæsen i Frederikssund Kommune de bedst mulige rammer kræves store bygningsmæssige ændringer i Hovedbiblioteket. Alternativt nybyggeri eller ombyggeri et andet centralt sted i Frederikssund by.
- * Med det store nye boligbyggeri i St. Rørbæk skal man vurdere mulighederne for et integreret bibliotekstilbud fra start set i lyset af den øvrige offentlige service i denne nye bydel.
- * Kortlægningsprocessen har desuden afledt flere andre åbninger for på sigt at udvikle et endnu mere fleksibelt og dynamisk biblioteksvæsen med forskellige tilbud målrettet de lokale forhold i Frederikssund Kommune. Disse muligheder er nærmere beskrevet i rapportens efterskrift.

Foto: Skolebiblioteket på Marbækskolen i Skibby.

3. DET INTEGREREDE BIBLIOTEK

Kombibibliotekerne blev introduceret og afprøvet op gennem 80'erne og 90'erne, som et bud på, hvordan man lokalt kan kombinere et folkebibliotekstilbud og et skolebibliotekstilbud. De lokale bevæggrunde for at indgå i disse samarbejder, har været vidt forskellige: Lige fra konkrete besparelser på de fysiske lokaleforhold til at udvikle et mere åbent lokalt læringscenter med kulturtilbud og længere åbningstid og dermed tilbyde en bedre tilgængelighed for alle borgere i lokalområdet. Også organisatorisk har der været forskellige bud på samarbejder: Lige fra skarpe linjer mellem to selvstændige bibliotekstyper med hvert sit faguddannede personale (lærere og bibliotekarer) til biblioteker og pædagogiske servicecentre med en fælles ledelse og organisation, hvor personalerne hjælper hinanden både fagligt og med helt konkrete hverdagsopgaver.

Fordele ved integrerede biblioteker:

Der er mange oplagte fordele ved at tænke et skolebibliotekstilbud sammen med et folkebibliotekstilbud:

Ved at lave fælles biblioteker som læringsrum for mange forskellige former for læring, kan man undgå, at folkebibliotekerne ender som store boglagre, hvor borgerne kun kommer for at få udleveret bøger bestilt via nettet i et hjørne – et rum uden nogen anledning til at møde andre og lade sig inspirere i nye retninger.

Ved at lægge penge og kræfter sammen får både skolebibliotekarerne og folkebibliotekarerne bedre muligheder for at udnytte IT ressourcerne. Både IT-tilbud til borgerne og IT som arbejdsredskab i dagligdagen. Skolebibliotekarernes IT færdigheder bliver udviklet, og selve indholdet i IT-medierne kommer langt mere i centrum.

Der kommer et langt større udbud af materialer til både skolebørn og voksne lånere, og samtidig er der en langt større cirkulation i materialerne, - bl.a. fordi skolebibliotekarerne får en bedre adgang til søgning, og udbuddet af fag- og skønlitteratur bliver væsentligt større.

Skole og daginstitutioner er ikke nok til at holde sammen på lokalsamfundet, for det er kun børnefamilierne, som har deres faste gang der. Derfor giver det god mening i et lokalsamfund

at etablere et bredere bibliotekstilbud, der også favner f.eks. folkeoplysningsarrangementer og andre udadvendte kulturaktiviteter, som henvender sig til andre målgrupper end lige netop skolebørn og deres forældre.

Én af pionererne på området er Nordborg Bibliotek på Als, som har arbejdet med integrerede biblioteker i snart 20 år. Erfaringerne herfra viser bl.a., at det er ikke nok at beslutte en fysisk struktur, som sammenlægger bibliotekerne. Ej heller er det nok at vedtage en organisationsmodel, som integrerer to virksomheder. Hvis man vil have succes med et kombibibliotek, skal der et langt sejt træk til, hvor alle medvirkende skal kunne forstå hensigten med en fælles virksomhed, og alle skal kunne opleve gevinsten ved et samarbejde: At have respekt for hinanden og opleve hinandens ressourcer og faglige kompetencer¹.

Det integrerede kompetencemiljø:

Således peger den svenske kulturforsker Sven Nilsson i sin perspektivering² af udviklingsprojektet "BLIK" på Græsted skole i Gribskov Kommune på, at der er to helt afgørende temaer, som bør være gældende for et integreret bibliotek:

- et integreret kompetencemiljø og
- et udviklingsprojekt med fokus på kompetenceudvikling, samarbejds kulturer og samarbejds klima samt på nye formidlingsformer.

De fysiske adgangsforhold:

Når man påtænker at lave et integreret bibliotek, bør man tænke meget på adgangsforholdene. Hav gerne en indgang fra både gade og skolen, så ingen føler, de bevæger sig ind på fremmed territorium.

" – Der er både adgang til biblioteket fra skolen og fra gaden. Det er vi glade for. For skolens små og store elever er det helt nødvendigt med direkte adgang fra skolens område og tæt på skolens øvrige lokaler. Og vi tror, at nogle af de borgere, som ikke er vant til at færdes i skolen, ville holde sig væk, hvis de skulle forcere en skolegård for at komme herind. De ville ikke umiddelbart opleve biblioteket som deres sted, men som et fremmed territorium, de skulle bevæge sig ind på!"

¹ Asta Broesby-Olsen: Skolebiblioteket – Minefelt eller arbejdsfelt? (i Bibliotekspressen, nr. 19, 29. okt. 2002).

² Sven Nilsson: Evaluering af BLIK, (Malmø 2006) og Biblioteksstyrelsen, 2007.

(citat: afdelingsleder Marianne Skou Christensen, Dyssegård Bibliotek i Gentofte Kommune)

Der skal være adgang til det integrerede bibliotek fra en offentlig vej og allerhelst en parkeringsplads, så der også i den fysiske adgang bliver signaleret, at dette bibliotek er tilgængeligt for alle – også hvis man kommer i kørestol.

Foto: Indgang til fællesbiblioteket i Engesvang i Ikast-Brande Kommune.

Hvis vi ser på de interne fysiske forhold er det også vigtigt, at det integrerede bibliotek ikke er placeret dybt inde i skolen ad kringledede gange og trapper. Netop for at undgå, at man som låner udefra føler, man kommer ind på fremmed territorium. Men også selve indretningen af det integrerede bibliotek er afgørende, når man henvender sig til flere forskellige målgrupper.

Rum og ro samt arbejdspladser ved computerne er vigtigt. Derfor er det vigtigt at give biblioteket de nødvendige fysiske og økonomiske rammer til indretning heraf. Mange børn fylder, og de har behov for rare rum med tilstrækkelig plads og luft.

På samme vis har voksne et stort behov for rum, plads og rolige hjørner til fordybelse og inspiration.

I Gentofte har man forsøgt at løse problemerne med uroen ved at lave en stillekupé med voksenromaner, aviser, tidskrifter og computere forbeholdt de voksne lånere, hvor det stort set er forbudt for børn at færdes.

I Kjellerup i Midtjylland har man i det integrerede biblioteks- og aktivitetscenter, Mosaikken, en bevidst indretningsstrategi. Udover en stor og markant fælles indgangsparti til "Mosaikken", bliver skole og bibliotek forbundet med en fritstående rotunde, en multisal, der bl.a. bliver brugt som biograf, koncertsal og møderum for hele skolen. Og princippet er: Jo længere man bevæger sig indad og opad i huset, des roligere bliver der.

Men også i andre integrerede biblioteker – og med langt mindre lokaleforhold - bliver der tænkt i de fysiske forhold, der skal til gode se både meget vågne skolebørn og ældre voksne lånere, der søger ro og fordybelse.

Det ligeværdige udgangspunkt - et nyt fysisk sted:

Integrerede biblioteker stiller nye krav til medarbejdernes opgaveløsning i nye brugerrelationer og samarbejdskulturer. Derfor er der også gode argumenter for at vælge en helt ny platform – her forstået som nye fysiske lokaliteter - til det integrerede bibliotek.

Dels giver det politikere og medarbejdere mulighed for at indtænke nye perspektiver i planlægningen af kultur i lokalområdet, i udviklingen af nye samarbejdskulturer og i udviklingen af kontakter og relationer til nye borgergrupper og samarbejdspartnere i lokalområdet.

Og dels giver det medarbejderne mulighed for at starte "på en frisk" – både i forhold til at definere hinandens roller og i forhold til at definere hinandens funktioner og opgaver. Men også i forhold til at starte "på en frisk" i forhold til de fysiske lokaler.

Kjellerup Bibliotek er blevet brugt som model på landsplan for hvordan lærere og bibliotekarer kan arbejde netværksorienteret omkring en ny bibliotekskonstruktion, der er så meget "mere end" et bibliotek.³

Herfra lyder det bl.a., at det er afgørende, at alle personalegrupper er med til at putte indhold og nye netværksrelationer i et integreret bibliotekstilbud ud fra et ligeværdigt udgangspunkt i samarbejdet og - allerhelst et nyt fysisk sted.

³ Bente Buchhave: Det integrerede bibliotek i Kjellerup – fra konstruktion mod funktionalitet. En kombineret projektevaluering og fremadrettet strategi". Kjellerup Bibliotek, 2006.

Når vi i dag taler om "Det integrerede Bibliotek" er der fortsat forskellige modeller på dette.

Men gennemgående udfordringer for både lærere og bibliotekarer er:

- at indrette det fysiske bibliotekslokale således, at det kan fungere som et oplevelses- og læringsrum, hvor brugerne bliver engageret og involveret i f.eks. værkstedsfunktioner, arrangementer og udstillinger
- at IT teknologierne til stadighed udvikles, og at man trækker på ITudviklingspotentialerne – hvor de nu er stærkest - i kommunen
- at personalets kompetencer supplerer hinanden og bliver anvendt, så brugerne oplever, at servicen sammenlagt er optimal.

Forudsætninger for integrerede biblioteker:

Kogebogen "Det integrerede bibliotek" tegner et billede af 4. forudsætninger for, at en vision om biblioteket som en innovativ kraft i lokalsamfundet og en central aktør til fremme af kultur, læring og demokrati, kan blive til virkelighed:

1. der skal være politisk ejerskab og politikerne skal præcisere graden af fællesskab mellem skolebibliotek og folkebibliotek
2. der skal være et udviklingslaboratorium, hvor alle relevante parter kan være med til at bestemme indhold og udformningen af det nye fæles bibliotek
3. der skal være samarbejde og gensidighed med andre samarbejdspartnere på tværs af faglige og traditionelle grænser
4. medarbejderne skal være engageret i samarbejdsprocesser med forskellige grupper af borgere i lokalområdet

Ved en gennemgang af de seneste 10 års praktiske arbejde og udviklingsarbejde i integrerede biblioteker⁴ kan vi konkludere at:

⁴ Det integrerede bibliotek. Nye roller til skolen og biblioteket. En kogebog. Udarbejdet for BF, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Skolebibliotekarer og Kommunernes Skolebiblioteksforening af Monica Madsen et al, 2005.

Det integrerede bibliotek IKKE er løsningen på alternativer til filialnedlæggelser eller til bogbusbesparelser og til andre serviceoptimeringer i en kommune. Tværtimod.

Det koster både menneskelige og økonomiske ressourcer at udvikle et integreret bibliotekstilbud.

4. BEFOLKNINGSUDVIKLING I FREDE-RIKSSUND KOMMUNE

Den forventede befolkningsudvikling i Frederikssund kommune er opgjort i kommunens seneste befolkningsprognose for perioden 2008-2018. Ved at tage udgangspunkt i det statistisk opgjorte befolkningstal for 2007 og prognosen, kan det konstateres, at der i perioden 2007-2018 ikke vil være tale om nogen videre befolkningsvækst.

Befolkningstallet for 2007 er statistisk opgjort til 43.910 indbyggere. Ifølge prognosen vil tallet stige til 44.094 i 2012, 44.023 i 2014 og endelig 44.717 i 2018.

For perioden 2007-2018 er der tale om en samlet vækst på 1,8 %. Hovedparten af denne beskedne vækst ligger ifølge prognosen i den sidste del af perioden, nemlig fra 2014 til 2018, idet ca. 1,5 % -points kan henføres til dette tidsrum. Alt så må man tale om status quo i perioden frem til 2014, efterfulgt af en meget beskedne vækst i befolkningstallet i kommunen.

Tallene varierer en smule i de 4 delområder i kommunen. Dog har prognosen alene tal frem til 2014 på dette niveau. Vækstprocenterne fremgår af følgende tabel:

Delområde	Udvikling 2007-12	Udvikling 2007-14
Frederikssund	2,5 %	1,1 %
Jægerspris	-3,4 %	-3,3 %
Skibby	2,1 %	3,2 %
Slangerup	-1,5 %	0,0 %
Hele kommunen	0,4 %	1,8 %

For perioden 2007-12 forventes altså befolkningstilbagegang i Jægerspris og Slangerup og stigning i beskedent omfang i Frederikssund og Skibby.

Ses på det forventede mønster i hele perioden 2007-14 tegner Skibby sig for den største befolkningsstigning og Jægerspris for største tilbagegang. Den forventede befolkningstilvækst er især koncentreret omkring "den store infrastruktur", illustreret ved udviklingen i bysamfundene (inkl. det kommende ved Rørbæk) omkring den sidste del af Frederikssundfingern og ved det forventede, øgede befolkningstal i Skibby.

Derimod forventes tilbagegang i befolkningen i de mindre lokalsamfund og i den nordlige del af kommunen.

Prognosens forudsætninger er baseret på de nuværende mønstre i fertilitetsadfærd, dødelighed og flyttemønstre samt den eksisterende planlægning vedrørende boligudbygning mv.

Overvejelserne om biblioteksstrukturen omfatter bl.a. overvejelser om, i hvilken udstrækning det vil være hensigtsmæssigt at etablere integrerede biblioteker på skolerne. Det er derfor relevant at have et overblik i udvikling af skolebørn i de kommende år.

For kommunen som helhed kan udviklingen i antallet skolebørn (6-16-årige) ifølge befolkningsprognosen karakteriseres som statisk. Dette fremgår af nedenstående tabel:

2008	2012	2014	2018
6697	6715	6643	6630
Index 100	100,3	99,2	99,0

Antal 6-16-årige er stabilt, dog med en mindre vækst frem til 2012, hvorefter antallet falder til et lidt lavere niveau end det er i dag.

Der er tale om små tal, nemlig brutto 60-70 børn for hele perioden, hvilket ikke stiller krav til hverken skolestruktur eller til større tilpasning af biblioteksudbuddet som følge af ændrede balancer i brugergruppernes indbyrdes størrelser.

I alle 4 delområder er der tale om mindre forskydninger i antal 6-16-årige i perioden 2008-2014, idet der ikke i prognosen er opgjort tal for de efterfølgende år på delområde-niveau.

Den forventede udvikling fremgår af følgende tabel:

Lokalområde	2008	2012	2014	Udvikling 2008-14 i procent
Frederikssund	3004	3043	2903	-3,4 %
Jægerspris	1385	1334	1340	-3,2 %
Slangerup	1376	1394	1410	+2,5 %
Skibby	933	944	991	+6,2 %

Der er således – jfr. prognosen – tale om mindre nedgange i antal skolebørn i Frederikssund og Jægerspris og relativt små stigninger i Slangerup og Skibby.

Det svarer til en nedgang på ca. 100 børn i Frederikssund og 45 i Jægerspris i de kommende 6 år (svarer til ca. 1 klasse om året). Samt en vækst på omkring 35 børn i Slangerup og ca. 65 børn i Skibby i perioden. Sammenlagt et fald i antallet på 1 % i forhold til 2008.

Det lægger ikke op til, at der med udgangspunkt i udviklingen i antal skolebørn skal foretages strukturelle overvejelser vedrørende biblioteksenhedernes lokalisering.

Til illustration af variationerne kan udviklingen sammenfattes således for de enkelte skoledistrikter:

Falkenborgskolen: beskeden vækst til 2012, derefter tilbagegang

Græse Bakkeby: beskeden tilbagegang til 2012, derefter kraftigere fald

Marienlystskolen: stabil tilbagegang

Oppe Sundby: vækst i perioden på 10 %

Åbjergskolen: tilbagegang op mod 10 %

Jægersprisskolen: lille tilbagegang

Solbakkeskolen: 10 % tilbagegang

Byvangskolen og Kingoskolen: status quo

Lindegårdskolen: meget beskeden vækst

Marbækskolen: vækst 9 %

Skuldelev skole: nedgang til 2012, derefter vækst (små tal)

Ferslev skole: status quo

5. SKOLESTRUKTUREN I FREDERIKSSUND KOMMUNE

Den kommende skolestruktur i Frederikssund kommune er fastlagt ved byrådets beslutning af 27. november 2007. Beslutningen indebærer, at skolerne i Jægerspris fusioneres, at skolerne i Skibby opretholdes således, at Ferslev skole og Skuldelev skole dog alene dækker 0-6 årgang, Marbækskolen og Solbakkeskolen bliver overbygningsskoler for Ferslev og Skuldelev Skole, og at skolerne i Slangerup fortsætter uændret. Strukturen i Frederikssund er netop sendt i høring.

Denne skolestruktur giver ikke anledning til særlige følgevirkninger hvad angår biblioteksstrukturen, dog vil det være hensigtsmæssigt at overveje særlige behov for særlige målgrupper, hvor der kan ske et øget samarbejde til sikring af biblioteksservicen. Ligesom man ved den videre udvikling af skolestrukturen i Frederikssund og i lyset af det kommende nye byområde ved Rørbæk bør indtænke biblioteksbetjeningen som et aktivt kulturtilbud, der muligvis kan koordineres bygningsmæssigt med det kommende skoleudbud.

Foto: Kingoskolen i Slangerup, som har nye og imponerede faciliteter, herunder også et meget spændende indrettet skolebibliotek.

6. SKOLEBIBLIOTEKERNES EGNETHED SOM INTEGREREDE BIBLIOTEKER

Vores vurdering af skolebibliotekernes umiddelbare egnethed som integrerede biblioteker, der betjener alle befolkningsgrupper inden for det respektive nærområde, er foretaget med udgangspunkt i en besigtigelse af skolerne, de mulige lokaler og omgivelser. Enkelte steder har vi alene foretaget en besigtigelse af de ydre forhold, primært begrundet i den korte afstand til Hovedbiblioteket i Frederikssund.

Målet med besigtigelserne har været at skabe et overblik og et indtryk af tilgængeligheden i forhold til betjening af andre grupper end skolebørn.

Foto: Græsse Bakkeby skolens indgang.

Til brug for vurderingerne har vi udarbejdet et metodepapir, et afkrydsningsskema, som vi har benyttet ved gennemgangen af de i alt 14 skoler, vi har besigtiget. (se rapportens Bilag 1).

Den skala, der er anvendt ved den samlede vurdering af de enkelte skolebibliotekers egnethed som kombibibliotek, er:

1 = velegnet

2 = velegnet med en skønnet investering på under 5 mio. kr.

3 = velegnet med en skønnet investering på over 5 mio. kr.

4 = ikke egnet

Hovedresultatet af vurderingerne fremgår af følgende skema:

Skole	Fysisk udendørs	Fysisk indendørs	Vurdering af egnethed
Falkenborgskolen	Tæt på centrum og hovedbibliotek	Besigtiget udefra	4
Græse Bakkeby skole	Fin tilgængelighed og gode synergimuligheder	Meget velegnede lokaler med nem adgang; forberedt for kombibibliotek	1
Marienlystskolen	Rimelig tæt på Hovedbiblioteket; visse synergimuligheder	Besigtiget udefra	4
Oppe Sundby skole	Relativ tæt på Hovedbiblioteket. Lange passager udefra og ind	Lange passager fra indgang til skolebibliotek	4
Åbjergskolen	Rimelig tæt på Hovedbiblioteket	Besigtiget udefra	4
Solbakkeskolen	Rimelig tilgængelighed (filial nedlagt her)	Problematisk indre tilgængelighed Kræver ombygning	2
Sogneskolen	Rimelig tilgængelighed, men langt fra centrum i Jægerspris	Kræver ombygning, hvorved tilgængeligheden kan øges.	3
Møllegårdsskolen	Beliggenhed langt fra centrum i Jægerspris	Problematisk indre tilgængelighed til skolebibliotek	4
Byvangskolen	Kort afstand til Slangerup Bibl.	Besigtiget udefra	4
Lindegårdskolen	Relativ kort afstand til Slangerup Bibliotek	Besigtiget udefra	4
Marbækskolen	Lang afstand udefra og ind til skolebiblioteket. Kort afstand til Skibby Bibliotek	Skolebibliotek utilgængeligt placeret inde på skolen	4
Skuldelev skole	God placering og tilgængelighed Gode synergimuligheder	Velegnet indretning af skolebibliotek Kræver mindre omindretning og reetablering af tidl. indgang fra gården.	2
Ferslev skole	Grundlaget er for lille til bibl.tilbud	Besigtiget udefra	4
Kingoskolen	Nyt skolebyggeri Kort afstand til Slangerup Bibl.	Perfekt/spændende skolebibliotek	4

Kommentar til indplacering sammenholdt med den nye skolestruktur:

Udviklingsprognoserne i børnetallet sammenholdt med skolestrukturen har medført, at vi naturligt har haft et særligt øje for mulighederne for et integreret bibliotekstilbud på Marbækskolen, på Oppe Sundbyskolen samt på skolerne i Jægerspris.

Alle steder vurderer vi dog skolebibliotekernes fysiske placering som uegnede til at kunne rumme andre målgrupper end de skolebørn, der frekventerer skolebibliotekerne i dagligdagen som en del af undervisningen.

Til gengæld kan vi se åbenlyse muligheder for samarbejdstiltag mellem skole og bibliotek i forbindelse med:

- Græse Bakkeby, som for 2 år siden blev bygget specielt til at kunne rumme et integreret bibliotekstilbud
- Skuldelev, som for mange år siden havde et sognebibliotek, og som rummer et aktivt foreningsliv
- Solbakkeskolen, som med et bibliotekssamarbejde kunne give et yderligere kulturelt løft til et område, hvor uddannelsesniveaet er beskedent.

Foto: Solbakkeskolens fælleslokale, som kan omindrettes til bibliotek.

7. VURDERING AF SERVICENIVEAUET I FREDERIKSSUND BIBLIOTEKERNE

Frederikssund Bibliotekerne består i dag af Frederikssund Bibliotek, som er hovedbibliotek, og 3 lokalbiblioteker: Jægerspris, Skibby og Slangerup.

I det følgende gives en kort beskrivelse af de enkelte biblioteker og deres faglige profil:

Frederikssund Bibliotek:

Frederikssund Hovedbibliotek (700 m² udlånsareal) har en optimal placering på gågaden lige i bymidten.

Men det har i mange år været kendt – også udenfor Frederikssund Kommune – at bygningen ganske enkelt er uegnet til biblioteksformål: Bibliotekets areal er fordelt på 4 etager med magasiner spredt fra kælder til kvist, og indretningen (til trods for at der er foretaget mange kreative udstillingeksperimenter) bærer sit tydelige præg af at være gamle lejligheder. Derfor er det uhyre svært at skabe overblik og overskuelighed i biblioteket.

De små udlånslokaler for henholdsvis børn og voksne ligger på hver sin etage med en ikke handicapvenlig elevator.

Frederikssund Bibliotek har gennem årene haft et godt ry for at huse kreative ildsjæle, der på trods af næsten gammeldags fysiske vilkår – alligevel har formået at tilbyde et tidssvarende bibliotekstilbud.

Der er lagt vægt på de traditionelle biblioteksydelser, - idet det er vanskeligt at skaffe fysisk rum og plads til de nye biblioteksservices, som f.eks. IT undervisningsmuligheder, værestedsfunktioner og rum til fordybelse. Ét af de største behov, set udefra, - må dog være et lokale eller en mødesal til brug for kulturelle arrangementer, foredrag og udstillinger. Endvidere vil det givet være vanskeligt, at skaffe rum og plads til selvbetjeningsanlæg, som på sigt kunne være med til at effektivisere arbejdsgangene i huset.

Mulige perspektiver:

- Udnyt "butikslokalet", som vender ud mod gågaden til arrangementer, cafe og udstillingslokale, da det kan aflåses fra den resterende bygning. Det betyder, at logistikken omkring flytning og omfordeling af bøger og materialer fra de andre biblioteker, må flyttes et andet sted hen.

Foto: Frederikssund Biblioteks front ud mod gågaden med "Bibliotekssalonen", som bruges til løsning af husets logistikproblemer.

- Den optimale indretning vil kræve store bygningsmæssige ændringer og/eller nybyggeri et andet centralt sted i Frederikssund by.
- I den forbindelse er det vigtigt, at overveje biblioteksbetjeningen i det kommende nye byområde ved Rørbæk.

Jægerspris Bibliotek:

Jægerspris Lokalbibliotek (305 m² udlånsareal) ligger lidt udenfor selve bykernen, så beliggenheden er som udgangspunkt ikke optimal. Udlånslokalerne bærer præg af at huset tidligere har rummet en privat beboelse og kommunekontor i 2 etager med fuld kælder. Det vil sige med små rum og en ikke-handicap venlig indretning (magasin og publikumstoilet i kælderen og ingen elevator).

Det er et traditionelt bibliotek, som tilbyder alle de velkendte biblioteksservices til nærområdets beboere, børn som ældre. Her kan lånerne komme og få en hyggelig snak, og personalet har et indgående kendskab til de enkelte lånere i lokalområdet. Biblioteket som et decideret værested med mere brede kulturhusfunktioner er dog ikke dyrket eller plejet.

Ved besigtigelserne i maj har Frederikssund Kommune iværksat en tiltrængt restaurering i form af nye spær og et nyt tag.

Internt i Frederikssund Bibliotekerne er der afsat 100.000 kr. til at give Jægerspris Bibliotek et nødvendigt løft. Midlerne er først og fremmest gået til nyt inventar og især forbedring af udstillingsmulighederne.

Mulige perspektiver:

- I forbindelse med fremtidige strukturovervejelser om biblioteksservicen, herunder eventuelt nyt hovedbibliotek, bør Jægerspris lokalbiblioteks funktion revurderes – også set i lyset af den tætte afstand til Frederikssunds centrum og i forhold til at Jægersprisområdet er præget af pendlere, som også låner på Frederikssund Bibliotek.

Skibby Bibliotek:

Skibby Lokalbibliotek (236 m² udlånsareal) er fysisk placeret i Skibby Fritidscenter, som rummer Ungdomsskole, Ældrecenter, lokaler til dagplejere samt lokaler til forskellige foreningsaktiviteter. Dermed har biblioteket en optimal placering. Tilgængeligheden er god, men selve udlånslokalerne er små og tæt pakket med bøger og andre materialer. Det forstærker indtrykket af et ”kompakt” bibliotek.

De fysiske rammer giver mulighed for fælles samarbejde på tværs – og det bliver udnyttet. Således er der en større sal med scene til rådighed for områdets aktører, og dermed også for biblioteket.

Skibby har ikke så lang en åbningstid som de andre lokalbiblioteker, i stedet har man prioriteret tiden til udadvendt virksomhed. Dermed har Skibby Bibliotek placeret sig centralt i forhold til mange af områdets aktiviteter, men fungerer også som en meget vigtig og selvstændig aktør i områdets kulturliv og forestår en række arrangementer.

Mulige perspektiver:

- Skibby lokalbibliotek er uden tvivl et stort aktiv i lokalsamfundet. Denne rolle og funktion bør fastholdes, da det er dette, brugerne efterspørger.
- Man kan opnå mere rummelighed ved at slå skrankerne sammen til én infodesk – og derudover kassere 30-50 % i bogsamlingerne.
Dermed kunne der også gøres plads til et selvbetjeningsanlæg.

Slangerup Bibliotek:

Slangerup Lokalbibliotek (501 m² udlånsareal samt en mindre del af Rådhusets foyer) er det eneste af de 4 biblioteker, der er bygget til biblioteksformål. Biblioteket er placeret centralt i bymidten sammen med Slangerup Administrationscenter, og

er bygget ud bagved i forlængelse af den gamle smukke rådhusbygning. Der er en god tilgængelighed til biblioteket. Biblioteket fremstår lyst og venligt og er moderne og overskuelig i sin indretning.

Slangerup Bibliotek blev i årene forud for kommunalreformen kendt over det danske land for sin sammenlægning af Borgerinformation og Bibliotek i samme bygning.

Slangerup Bibliotek har desuden på grund af sammenhængen med Rådhuset åbent for avis- og tidsskriftlæsere samt Internetadgang fra kl. 9.00 om morgen. Dette tilbud bliver flittigt benyttet. Endvidere har man opbygget en tradition for lokalt samarbejde, bl.a. om den årlige kulturnat.

Mulige perspektiver:

- De mange positive erfaringer, der er høstet her, er helt oplagt at videreføre til de øvrige biblioteker og borgerinformationscentre i den nye kommune.

Frederikssund Bibliotekerne sammenlignet med andre

Nedenstående tabel (2008 tal) giver et billede af, hvordan Frederikssund Bibliotekerne er indplaceret på en række parametre i forhold til andre sammenlignelige biblioteker i Nordsjælland.⁵

Kommune	Netto-udgift pr. indbygger	Materiale udgift pr. indbygger	Årsværk pr. 1000 indbyggere	Samlet udlån pr. indbygger	Udlån pr. årsværk	Antal besøgende pr. åbningstid	Antal besøgende pr. årsværk
Frederikssund	455	74	0,80	11,6	14.612	38,5	6872
Egedal	475	78	0,88	10,6	12.178	35,2	6215
Fredensborg	610	98	1,07	19,5	18.187	58,2	6919
Halsnæs	431	74	0,85	8,7	10.278	36,5	8092
Hillerød	587	73	1,02	11,3	11.158	73,6	7937

⁵ Talmaterialet er indhentet ved direkte henvendelse til de enkelte biblioteker i maj 2008. Biblioteksstyrelsens nyeste statistik fra 2007 er netop udkommet, men skal tages med forbehold grundet kommunesammenlægningen. Denne statistik ændrer sig ikke væsentligt fra ovenstående tabeloversigt.

Frederikssund Bibliotekerne ligger i bunden, når det gælder antallet af biblioteksansatte (målt pr. 1000 indbyggere) – men de når meget!

For trods de få hænder, ligger biblioteket fint mht. samlet udlån pr. indbygger, kun overgået af Fredensborg.

Selve udgifterne til biblioteksvæsenet er ikke imponerende.

Man har næstlaveste nettoudgift og materialeudgift pr. indbygger sammenlignet med de andre biblioteker.

Brugertilstrømningen ser tilfredsstillende ud, målt ved antal besøgende pr. åbningstime, men er knap så høj, når man måler det pr. indbygger.⁶

Dette kan bero på, at de fysiske rammer i Frederikssund og i Jægerspris ikke åbner op for større arrangementer eller værestedsfunktioner.

Målt pr. indbygger går hver Frederikssundborger på biblioteket ca. 5 gange om året, i Fredensborg er det godt 7 gange årligt, og i Hillerød er det 8 gange om året.

Frederikssund Bibliotekernes vision:

Siden sammenlægningen er der løbende arbejdet med vision, mission, mål og konkrete indsatser.

Senest er visionen omsat til overordnede mål, delmål og handleplaner i vinteren 2007/2008, og lyder som følger:

- **Frederikssund Bibliotekerne skal sikre en ligelig betjening af alle borgerne i kommunen.**
- **Frederikssund Bibliotekerne skal sikre tilgængeligheden ved at have en decentral struktur samt åbningstider afpasset efter brugernes behov.**
- **Frederikssund Bibliotekerne skal have en fleksibel og effektiv organisation.**

Visionen er omsat i en række overordnede mål og konkrete indsatsområder, som der nu bliver arbejdet efter i 2008.⁷

⁶ Antal besøgende pr. åbningstime er udregnet ved at dividere den samlede åbningstid for hovedbibliotek og filialer op i det årlige antal besøgende og efterfølgende reducere det til ugebasis, dvs. ved at dividere igen med 52.

⁷ Statusnotat: Frederikssund Bibliotekerne. Fra 4 selvstændige biblioteker til ét. Statusnotat, 15. maj 2008. Af Kirstine Lundsgaard et al.

Af statusnotatet fremgår også, hvilke konkrete områder, der allerede er harmoniseret og hvilke tiltag, bibliotekerne agter at tage for at leve op til visionen om at sikre en ligelig betjening af alle borgere i kommunen.

Serviceniveauet i praksis

Når det gælder åbningstider i bibliotekerne er billedet dog ikke helt så entydigt. Åbningstiderne er endnu ikke harmoniseret.

Når det gælder visionen om at afpasse åbningstiderne efter brugernes behov, lever virkeligheden i specielt Jægerspris lokalbibliotek, ikke op til visionen.

Her er åbningstiderne koncentreret om dagtimerne, og man forledes derfor til at få den tanke, at åbningstiderne her er mere indrettet på personalet, end på brugerne i dette område.

Fra fokusgruppinterviewene (se side 28 ff.) er vi vidende om, at området primært bebos af pendlerfamilier. Disse grupper tilgodeser man ikke ved en åbning i dagtimerne fra 12.00 til 16.00 (og 2 dage til kl. 14.00).

En harmonisering kan her f.eks. betyde, at Jægerspris holder åbent 2 gange ugentligt på samme tider som i Skibby og Slangerup, nemlig i perioden fra kl. 13.00 – 19.00 og ikke som nu fra 12.00 til 18.00.

Ved en sammenligning med andre kommuners hovedbiblioteker, kan vi endvidere konstatere, at Frederikssund Bibliotek som hovedbibliotek ligger i lave ende, når det gælder åbningstider for borgerne.

Vi er opmærksomme på, at der kræves ekstra ressourcer til vagtdækninger i Frederikssund grundet husets nuværende indretning i 2 etager. Derfor er det også en vanskelig opgave at løse uden tilførsel af yderligere personaleressourcer.

Men vi skal dog ikke undlade at gøre opmærksom på, at et hovedbibliotek bør have en længere åbningstid end den aktuelle på 36 timer i Frederikssund.

Én af de meget positive følger af harmoniseringen er en øget cirkulation i den samlede materialebestand. Af bibliotekernes statusnotat fra maj 2008 fremgår det, at det øgede materiaflow har bevirket et øget arbejdspress på specielt skrankepersonalet i Frederikssund, som i samarbejde med servicemedarbejderen varetager omlastningen og hele logistikken omkring fragt af bestilte materialer til og fra Centralbiblioteket, lokalbibliotekerne og til plejehjem, dagplejere og børnehaver.

Det er biblioteket i Frederikssund ikke bygget til, og aktuelt foregår de daglige pakke- og omfordelingsopgaver i bibliotekets eneste større lokale, nemlig "butiklokalet" i gadeplan – som har et stort udstillingsvinduer ud mod gågaden.

Endvidere er den nuværende daglige kørselsordning mellem afdelingerne meget afhængig af betjentfunktionen på Rådhuset i Frederikssund. Man samarbejder om opgaverne og afløser hinanden ved ferier og sygdom. I særlige situationer bliver kørslen foretaget med taxi til Bogen-Kommer lånere i Slangerup og til børnehaver i Jægerspris.

Af kommunens strategiplan fremgår det, at Frederikssund og den ny kommende by ved Rørbæk skal udvikles som et regionalt center og være et trækplaster for beboere, virksomheder og ansatte.

Til et sådant trækplaster hører også et bibliotek med kulturhusaktiviteter, som kan samle, udvikle og inspirere den nye kommunes borgere.

Disse mere brede funktioner som værested med cafémiljø, kultursted med muligheder for at afholde foredragsarrangementer og andre kulturelle tiltag i samarbejde med områdets aktører er der ikke fysisk mulighed for at afholde i det nuværende bibliotek i Frederikssund. Der er heller ikke muligheder for at rumme de nye digitale medier med IT undervisningsforhold og f.eks. automatiserede anlæg, så borgerne selv kan foretage afleveringsprocedurer og udnoteringer.

Konklusion:

Det er vort indtryk, at man er nået langt med harmoniseringsiltagene. Biblioteksledelsen er meget opmærksom på en effektivisering i serviceydelse ligesom man er målrettet i sin virksomhed omkring særlige grupper, herunder plejehjemsbetjening, "Biblioteket Kommer"-ordning og særligt målrettede tiltag i forhold til børnehaver og dagplejere.

Når det gælder specielt åbningstiderne lever Jægerspris ikke op til visionen om at være tilgængelig efter borgernes behov, ligesom et hovedbibliotek bør have en længere åbningstid end den aktuelle i Frederikssund.

Logistikken omkring kørselsordninger, pakning og omfordeling af materialer foregår uhensigtsmæssigt i det eneste større lokale i biblioteket i Frederikssund.

Løsningen opretholder den gode service, men er uholdbar grundet den dårlige udnyttelse af bibliotekets rum, og bekræft-

ter det store behov for et nyt hovedbibliotek i tidssvarende faciliteter med tidssvarende pladsforhold.

Det ligger uden for denne opgave, men vi kan alligevel ikke undlade at påpege, at når vi taler om at tilbyde borgerne tidssvarende biblioteksydelser, mangles der et egentlig hovedbibliotek i Frederikssund Kommune. De nuværende sparsomme lokaleforhold i Frederikssund bibliotek kan givetvis dække behovene på et mindre lokalbibliotek i en provinsby.

Men som en bred, samlende kulturinstitution i en ny stor-kommune med muligheder for at rumme nye digitale medier og selvbetjeningsredskaber, er Frederikssund Biblioteks rammer ufuldstændige og utidssvarende.

8. HVAD SIGER BRUGERNE OG DE KOMMENDE KUNDER?

I forbindelse med denne analyse af biblioteksstrukturen har vi foretaget to fokusgruppeinterviews blandt udvalgte borgere og kulturildsjæle. Deltagerne er udvalgt af biblioteksledelsen i samarbejde med konsulentfirmaet ud fra geografiske hensyn, en vis spredning i alder og der er tilstræbt en ligelig fordeling blandt kvinder og mænd. Deltagerne er endvidere udvalgt ud fra deres individuelle engagement i kultur- og foreningslivet.

Foto: Fra Fokusgruppeinterviewet med repræsentanter fra børnefamilier.

Ca. $\frac{3}{4}$ af deltagerne har været og er brugere af bibliotekstilbuddene, enten via et lokalbibliotek eller via hovedbiblioteket. Begge grupper er blevet spurgt om hvordan bibliotekerne kan målrette tilbuddene mod borgerne i lokalområderne, og om hvilke ønsker man har til bibliotekets fysiske indretning og hvad biblioteket skal kunne. Endvidere har deltagerne udtalt sig om deres holdninger til integrerede biblioteker.

Gruppen af kulturildsjæle mener:

At de dygtige biblioteksfolk, som får stor ros for deres service og faglige kompetencer, skal støtte op om igangværende aktiviteter og være dér – og være med - når tingene sker. De skal holde fast i kerneydelserne, f.eks. bogudlån, litteraturkredse, læsetræning højtlesning for børn, it undervisning for udvalgte grupper osv. Og så i øvrigt samarbejde ud af huset om alle de andre kulturelle tiltag i kommunen.

Til trods for, at det ikke var et debattema, gav gruppen enstemmigt udtryk for et stort behov for et fælles kulturhus, som kan samle den nye storkommune.

Rammerne til kulturaktiviteter er trængte i Frederikssund Kommune, her vil et nyt hovedbibliotek kunne tilføre hele området både dynamik og udvikling. Kulturildsjælene foreslår, at udnytte synergieffekten og samle bibliotek, biograf og musikskole i et nyt kulturhus. Det skal ikke være på bekostning af de lokale tiltag, et kulturhus skal være et lokomotiv – og gerne en slags kranssekagefigur, et fyrtårn, der lyser op i hele det kulturelle landskab i Frederikssund kommune.

De adspurgte brugerrepræsentanter efterlyser konklusioner på de årelange diskussioner om nyt bibliotek og kulturhus. Fra de samme grupper er der stor utilfredshed med de fysiske lokaliteter i de enkelte biblioteker – herunder specielt hovedbiblioteket i Frederikssund. (Slangerup er dog undtaget for kritikken)

Den generelle holdning er, at et voksent bibliotekstilbud ikke hører hjemme på en folkeskole. Deltagerne forbinder slet ikke en skole, hvor der er støj og larm, med dét at gå på biblioteket og at blive inspireret og at fordybe sig. Kun én af deltagerne i denne gruppe kunne se en fordel i at integrere et bibliotekstilbud med den lokale skole, fordi man som børnefamilie i forvejen har sin daglige gang på skolen.

Gruppen af børnefamilier mener:

Også børnefamilierne roser biblioteksfolkene for deres gode service, deres faglighed og deres nærvær i de enkelte ekspeditioner.

"... det er fedt, når de ansatte kender én, når man kommer på biblioteket!"
(citater, far til tre børn)

"... min dreng gider ikke læse, men med bibliotekarens hjælp går det alligevel, de sporer sig ind på børnenes specielle ønsker!"
(mor til 14-årig)

Det er vigtigt, at blive inspireret, at blive fristet af de gode udstillinger og de skiftende emneudstillinger.

Børnefamilierepræsentanterne udtaler også enstemmigt, at afstanden til biblioteket betyder noget for børnene – mindre for de voksne.

Én vil holde op med at bruge biblioteket, hvis det lokale bibliotek skulle lukke.

"Ja, afstanden betyder noget, - men vi – hele familien – gør en tur ud af det hver gang!"

(far til 3 børn)

"... Katastrofalt - hvis man vælger at lukke Jægerspris, mange kommer ikke over broen til Frederikssund; - jeg vil kæmpe vildt for at beholde Jægerspris Bibliotek som værested for børnene!"

(mor til 2 børn, der sædvanligvis låner i Frederikssund, fordi dér er en bedre oplevelse)

Omkring ønsker til den fysiske indretning på bibliotekerne, var alle deltagerne enige om, at

"... der skal først og fremmest være smukt! – æstetisk ordentlig, der må gerne være ånd og patina, men der skal være lyst og venligt. Gerne med bløde stole – og der må ikke lugte af skole!"

"... skolebibliotekerne er dødssyge i forhold til folkebibliotekerne!"

(lærer, og far til 2 børn)

Flere udtalte sig om, hvor vigtigt det er for børn, som måske hader bøger i skolerne, at komme på biblioteket og møde andre (voksne) dér. Her bliver de mødt fordomsfrit – og biblioteket bliver et fristed, hvor børnene frit kan trække vejret. Biblioteket skal i indretningen være lyst og signalere glæde og oplevelse – for de svage børn, står skolen ofte som det modsatte.

Der er flere eksempler på, at børn og unge, der har ry for at ødelægge ting, ikke gør det på biblioteket. Børnene mødes på en anden måde her.

Ovenstående er argumenter, som gruppen vægtede i deres drøftelser over, hvorfor et bibliotek ikke må lugte af skole.

Kun én forældrerepræsentant var fortaler for et integreret tilbud, nemlig i Græse Bakkeby, som et muligt samlingspunkt for lokalområdet, – ud fra argumentet om: "... der er jo ikke andet dér...!"

Sideløbende har biblioteksledelsen og medarbejdere med erfaringer fra børne-ungeområdet, med hjælp fra konsulentfirmaet til spørgeguiden, foretaget en række samtaler blandt udvalgte unge i Frederikssundområdet.

Følgende grupper har bidraget med udsagn og holdninger til deres drømmebibliotek:

- 7. klasse Skuldelev Skole
- 8. klasse Falkenborgskolen
- 8. klasse Oppe Sundby Skole
- 9. klasse Frederikssund Realskole
- 1. g. Frederikssund Gymnasium

" – skolebiblioteket? – det var godt, da vi var små..."

" – der lugter lidt ulækkert af gamle bøger.... Og der er kun 1 pc'er, - det er for lidt til søgninger!"

Foto: Unge fra 7. klasse på Skuldelev Skole

Unge i Frederikssundområdet mener:

Der har vist sig gennem interviewene, at de fleste unge har meget travlt med venner, sport, fritidsarbejde og lektier. Få af deltagerne bruger de traditionelle kulturtilbud i Frederikssund, og hvis de tager uden for kommunen, er det primært for at høre koncerter i København eller gå i biografen i Roskilde.

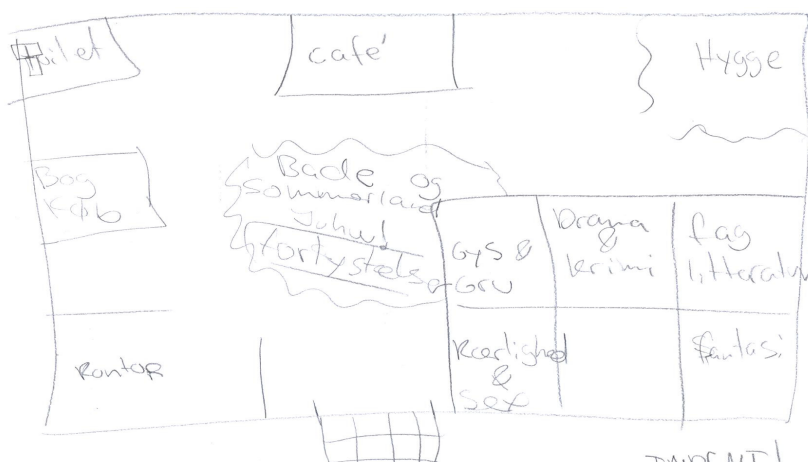
Generelt lyder det fra alle ungegrupper, at den personlige betjening og den faglige kompetence betyder allermost.

"- den hjælp, man får, er det fedeste på biblioteket – det er nok ikke al den pop!".

"- bibliotekarerne skal vide noget om alt det nyeste inden for film, musik, spil og dvd'er og ungdomsbøger – og også om de ældste bøger – det er ren retro...!"

Fællesønske til bibliotekerne er også at tilbuddet skal være der, lige når de har lyst. Der efterlyses en længere (senere) åbningstid: En "7-11" butik, med rum hvor man både kan høre musik og studere, og hygge sig med vennerne. Hvor materialerne er opstillet i spændende temaer med udstyr og musik, der passer til (f.eks. hjertepuder med kærlighedsbøger og film – akkompagneret af lovesongs) Der skal være spændende temaer – og arrangementer, der passer til.

Hyggelige ruminddelinger med mere lys, mere luft og mere plads – samt cacaomaskine og cafemiljøer – går igen i ønskerne til indretningen fra ungegrupperne.

Tegning: "Mit drømmebibliotek" af Nicholine, 7. klasse, Skuldelev Skole.

9. VURDERING AF BIBLIOTEKSSTRUKTUREN

Når det gælder kommunens overordnede politik om at understøtte at Jægerspris, Skibby og Slangerup som attraktive bopælningsbyer, og om at udvikle kvaliteterne i landsbyerne, så ligger bibliotekernes decentrale struktur med de 3 lokalbiblioteker i en helt naturlig forlængelse heraf.

Vi har fået indblik i et meget velfungerende biblioteksvæsen med aktive og engagerede medarbejdere, og hvor bibliotekets ledelse har fokus på at indrette driften så optimalt som muligt.

Integrerede bibliotekstilbud kan man udvikle, hvis de fysiske rammer er til stede og hvis de forskellige personalekategorier er interesserede i en fælles udvikling af et særligt bibliotekstilbud i et område.

På baggrund af kortlægningen i denne rapport, er det vores vurdering, at det kun er relevant i ét tilfælde i Frederikssund Kommune: Nemlig i Græse Bakkeby, hvor der udover enkelte idrætsgrene ikke findes andre målrettede kulturaktiviteter. Her kunne et udvidet samarbejde mellem skolen og folkebiblioteket medvirke til at være et kulturelt samlingspunkt for både unge og ældre i området.

Foto: Græse Bakkebyskolens bibliotek, som har ideelle rammer til et integreret bibliotekstilbud.

Men derudover har skolebiblioteksbesøgene også vist, at der er fine muligheder for et tættere samarbejde mellem skolen og folkebiblioteket i to mindre lokalsamfund, nemlig på Solbakkeskolen i Dalby og på Skuldelev Skole. Her ville et voksent bibliotekstilbud under én eller anden form medvirke til yderligere engagement og kulturel "kit" i områderne. Det kunne f.eks. være i form af afhentningssted for Bibliotek.dk reserveringer eller et nyt samarbejde om kulturelle arrangementer. Eller det kunne være et samarbejde med udgangspunkt i frivillige "bogombudsmænd" fra lokalområderne, der har en "varm linje" til Skibby eller Frederikssund bibliotekerne.

Vort overordnede indtryk – især med reference til de brugergrupper, der har været inddraget i analysen - er, at der er et stort og presserende behov for et nyt hovedbibliotek med samlende kulturhusfunktioner. Et hus der kan rumme de krav, der stilles til et moderne og fremtidssikret bibliotek med værestedsfunktioner, plads og rum til arrangementer og udstillinger, IT undervisning og nye rationelle selvbetjeningsanlæg.

Brugernes behov ændrer sig i disse år: Fra bogudlån til i højere grad at være informationer på digitale medier, og til at biblioteksoplevelsen i højere grad bliver en mere bred kulturel oplevelse i kombinationen med andre kulturelle aktiviteter.

Dette kunne tilgodeses ved at oprette de såkaldte "Hot Spot" betjeningssteder. De ligner umiddelbart en internetcafe – og kræver ikke så meget plads, fordi stedet primært tilbyder de hurtige og lette medier: Tidsskrifter, aviser, tegneserier, musik, film, spil og andre dvd'er. Der skal også være muligheder for at hente bibliotek.dk reservationer og få råd og vejledning på borgerinfo-light niveau. Ideen er, at betjeningsstedet lægger sig op ad andre aktiviteter, f.eks. en kulturinstitution, en turistinformation eller en anden aktivitet, så man udnytter hindens eksperter og ressourcer.

10. RATIONALER I STRUKTUREN OG SERVICEN

Den nye biblioteksledelse har løbende arbejdet med at rationalisere driften. Således har man flyttet og samlet alle de administrative funktioner (personaleadministration, budget, regnskab, hovedparten af indkøb og klargøring af materialer) på hovedbiblioteket i Frederikssund.

Det er bestemt vort indtryk, at ledergruppen har kontinuerlig fokus på at analysere deres interne arbejdsgange både internt i Frederikssund bibliotek og eksternt i forhold til lokalbibliotekerne.

Det er målet at optimere driften, så der bliver et styrket samarbejde internt og at der bliver mere fokus på det biblioteks-faglige og på de udadvendte aktiviteter og samarbejder i lokalområderne.

Vi har flg. anbefalinger til bibliotekets ledergruppe om en nærmere analyse af:

- **Serviceoptimering i forhold til vagtdækning på 2 etager i Frederikssund**
Det er dyrt personalemæssigt at drive et bibliotek i 2 etager, da der altid skal være dobbeltbemanding på vagterne.
- **Serviceoptimering på kørselsordningen**
Den nuværende kørselsordning kan muligvis optimeres med et samarbejde med andre institutioner, f.eks. skolerne, og dermed gøres mindre sårbar.
- **Indførelse af selvbetjeningsanlæg på Hovedbiblioteket og på de tre lokalbiblioteker**
Erfaringerne viser, at der på sigt spares ressourcer, og arbejdsbelastningerne hos skrankepersonalet mindskes.
- **Evaluering af den elektroniske materialevalgsordning.**
Bibliotekets ledelse bør evaluere den nye ordning med elektronisk materialevalg med henblik på at finde yderligere rationaler.
- **Oprette et "Hot Spot" betjeningssted i centrum af Jægerspris, f.eks. i den gamle Grevinde Danner Stiftelse i samarbejde med andre kulturaktører i området.**
Et "Hot Spot" bibliotek ligner en internetcafe – men med tidsskrifter, aviser og tegneserier, og med muligheder for at hente bibliotek.dk reservationer, og måske med nye aktuelle bøger.
Betjeningsstedet kan også indeholde turistinformationer og "Borgerinfo-light" services, og udstyres med computere, der indeholder særlige programmer for læsesvage. En god lang åbningstid ("7-11" ønskerne fra især ungegrupperne) og med en attraktiv værestedsfunktion.
Ved en oprettelse af et nutidigt og mere fleksibelt tilbud kan der muligvis spares på de samlede personaleres-

sourcer evt. i et samarbejde med Rejsestalden på det nye betjeningssted i Jægerspris.

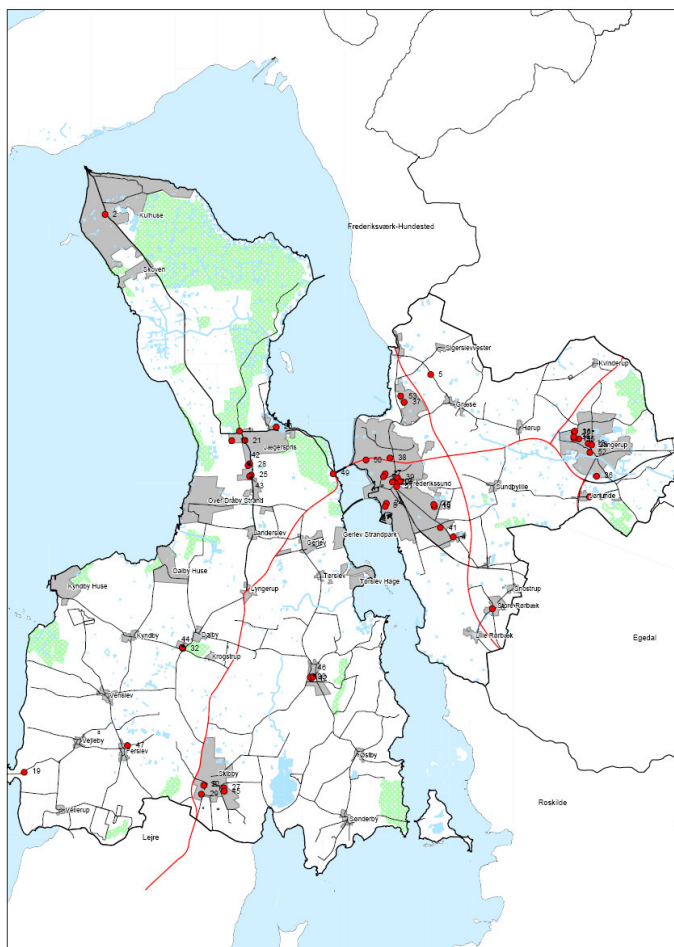
- **Nedlæggelse af lokalbibliotek i sin nuværende form**
Driftsudgifterne til et nyt og mere tidssvarende bibliotekstilbud i Jægerspris kan hentes ind ved et salg af det nuværende Jægerspris bibliotek, og en omorganisering af det nuværende Jægerspris personale.
Argumenter for en nedlæggelse af lokalbiblioteket i sin nuværende form, er bl.a. begrundet i behovet for et nyt og større hovedbibliotek i Frederikssund, som så givetvis vil trække borgere til fra Jægersprisområdet.
Endvidere betyder den nye skole- og klubstruktur, at klubberne i Jægersprisområdet samles i et nyt klubtilbud mellem de to Jægerspris skoler. Dermed kommer der ikke længere et naturligt "flow" af børn og unge forbi lokalbiblioteket på dets nuværende placering.
- **Yderligere målrettet service til særlige grupper, uden for den traditionelle biblioteksbrugerkreds**
En serviceoptimering i forhold til de uddannelsessvage og/eller læsesvage, som udgør en større andel i den vestlige del af kommunen end i den østlige del.
- **Længere åbningstid på Hovedbiblioteket**
En længere åbningstid på Hovedbiblioteket betyder, at personalerne kan tilbyde mere i forhold til de særlige målgrupper.
Længere åbningstid giver også flere besøgende – især hvis åbningstiden bliver brugt til udadvendte arrangementer og andre kulturelle oplevelser.
- **Oprette frivillige betjeningssteder på Solbakkeskolen og på Skuldelev skole**
Det bør undersøges, om det er muligt at inddrage frivillige hjælpere eller lokale ildsjæle, der har mod på at være frivillige vagter / bogombudsmænd i de to lokalområder som et supplement til den faglige biblioteksbetjening på lokalbibliotekerne og på Hovedbiblioteket. De frivillige kan forsynes med en vis form for barfodsuddannelse og et nummer til "den varme linje" til biblioteksvagten på Hovedbiblioteket eller på det nærmeste lokalbibliotek i Skibby.
Frederikssund Bibliotekerne har allerede erfaringer med frivillige og bibliotekstilbud (Bibliotekscafeen i Skoven) – og de positive erfaringer herfra kan muligvis overføres til den sydlige del af kommunen.

11. KULTURKORTET OG BIBLIOTEKSBE- TJENING

Vi har i kortlægningsprocessen fået udarbejdet et kulturkort med hjælp fra Teknisk Forvaltning. Kortet nedenfor illustrerer forekomsterne af kulturtilbud af forskellig slags i Frederikssund Kommune.

De røde angivelser viser udbredelsen og tætheden. Hvis man vil vide, hvad der gemmer sig bag signaturerne, kan man se en opstilling af de enkelte lokaliteter i rapportens Bilag 2.

Vi har brugt det kulturelle oversigtskort i forbindelse med en vurdering af, hvorvidt der bør ske yderligere bibliotekstiltag. Vores konklusion er, at den nuværende biblioteksstruktur støtter fuldt op om disse kulturelle knudepunkter, men også at der på sigt kan åbne sig muligheder for målrettede kulturelle tiltag i særligt udvalgte lokalområder som Græse, Dalby, Skuldelev og naturligvis i Rørbæk.

12. EFTERSKRIFT:

MULIGHEDER OG HANDLINGER I FREMTIDEN

Hvis man i dag skulle starte helt forfra med planlægningen af bibliotekstilbud i Frederikssund Kommune, ville man med stor fordel kunne lave fleksible og forskellige bibliotekstilbud i kommunen.

Allerførst er det afgørende at prioritere et hovedbibliotek med kulturhusfunktioner. Placeringen ville - set udefra - være ideel i Frederikssunds centrum eller alternativt: En placering mellem Frederikssund og den nye by ved Store Rørbæk. Det sidste ville naturligvis være afhængig af den kommende infrastruktur.

En placering af et bibliotek og kulturhus i centrum som kulturelt trækplaster vil uden tvivl også trække borgere fra Jægersprisområdet til dette bibliotekstilbud.

Dermed kan man på sigt nedlægge det nuværende Jægerspris lokalbibliotek og erstatte det med et fremtidssikret "Hot Spot" betjeningssted i centrum af Jægerspris f.eks. på Grevinde Danner Stiftelsen i samarbejde med Rejsestalden og andre kulturaktører og turistinformationen.

Det er naturligt, at fastholde Skibby som et bredt favnende biblioteks- og kulturtilbud i den vestlige del af kommunen.

Det giver også stadig god mening at fastholde Slangstrup Bibliotek med de nuværende kulturformidlende funktioner, og som foregangsbibliotek for fælles Borgerinformation og Bibliotek.

Oprettelsen af et temabibliotek med en særlig ungdomsprofil i de velegnede lokaliteter på skolen i Græse Bakkeby, ville medvirke til at give hele området et samlingspunkt.

Derudover vil det være kulturpolitisk interessant at udvikle særlige betjeningssteder med hjælp fra frivillige på Skuldelev skole og på Solbakkeskolen i Dalby. Et tættere samarbejde mellem skole og folkebibliotek om uddannelsen af frivillige "bogombudsmænd" kunne medvirke til at skabe dynamik i et lokalsamfund.

Som et alternativ hertil kunne man overveje at indføre en bogbilordning på sigt. En bogbil er fleksibel og kan medvirke til at skabe dynamik i et lokalområde – og så er den langt billigere i drift end f.eks. en bogbus.

Idet hele taget kan man fremadrettet overveje, hvorvidt man skal have en mere nuanceret organisering af biblioteksstilbuddet i den samlede struktur – tilpasset de enkelte lokalområders særlige behov:

Viften af en sådan organisering ville kunne omfatte:

Lokalbiblioteker:

Universalbibliotek lig med de gammelkendte filialer. Sådanne vil mange steder blive kombineret med Borgerservice, som man tidligere havde stor succes med i Slangerup, og som man også var kendt for på landsplan.

Temabiblioteker:

Med egen service profil, designet med samlinger og service til enten udvalgte befolkningsgrupper eller udvalgte formål og indrettet som lokale være- og mødesteder med et café-tilbud. Eksempler herpå er Haraldslund Idrætsbibliotek i Aalborg og Fremtidsbiblioteket hos Frontløberne i Aarhus.

Hot-spot biblioteker

– ligner en internetcafé – men ofte bogløst, med hurtige og lette medier: Tidsskrifter, aviser, tegneserier, musik, film, spil og andre dvd'er.

Der skal også være muligheder for at hente bibliotek.dk reservationer. Kan med stor fordel placeres i sammenhæng med andre institutioner eller aktiviteter.

Børnehave biblioteker:

Et meget målrettet tilbud, som pt. bliver afprøvet i Frederikssund Bibliotek.

Mobile biblioteker:

Bogbilen vinder frem i disse år, på bekostning af den driftstunge bogbus.

Eksempler på det "pludselige" bibliotek, der kan dukke op i en skolegård eller ved et dyrskue eller på stranden er Vesthimmerlands og Aabenraas aktuelle tiltag.

13. BILAG 1.

Afkrydsningsskema til brug for afklaring af skolebibliotekernes egnethed som integreret bibliotekstilbud.

- **Fysiske forhold – Udendørs**
 - Adgangen fra gaden/ fra skolen

 - Tilgængeligheden

 - Parkeringsforhold

 - Skiltning

 - Synergi / andre servicetilbud

- **Fysiske forhold – Indendørs**
 - Adgangen inde i skolen

 - Voksen afdeling / børneafdeling

 - Plads til ro / cafeborde / læsehjørner

 - Belysning og lysindfald

 - Overskueligheden

 - Toiletforhold/handicapadgang

 - IT / AV udstyr / fælles materialesamling

- **Andre elementer**
 - Åbningstider / lige vagtvilkår
 - Udlånsregler / gebyrer/ login etc.
 - Kaffe/kakao automat
 - (Engagement)

- **Samlet vurdering af egnethed ud fra følgende skala:**
 - 1: velegnet
 - 2: velegnet med investeringer under 5 mill.
 - 3: velegnet med investeringer over 5 mill.
 - 4: ikke egnet

13. BILAG 2.

Liste med signaturforklaringer til Kulturkortet (s. 37).

ID	Navn	Adresse	Bemærk	BrugerID
3	Kulturhuset Elværket	Ved Kirken 6, 3600 Frederikssund		sular
4	Foreningscentret Pedersholm	Roskildevej 1643, 3600 Frederikssund		sular
5	Græse Gl. Skole	Græse Skolevej 21, 3600 Frederikssund		sular
6	Rytterskolen i St. Rørbæk	Skolelodden 1A, 3600 Frederikssund		sular
7	Langes Magasin	Østergade 3B, 3600 Frederikssund		sular
8	Valhal	Kalvøvej 26, 3600 Frederikssund		sular
9	Skibby Fritidscenter	Nyvej 7B, 4050 Skibby		sular
10	Mødestedet Hemon	Vinkelvej 6, 3630 Jægerspris		sular
11	Jørlunde Forsamlingshus	Bygaden 26, 3550 Slangerup		sular
12	Skuldelevhallen	Sølvkærvej 8, 4050 Skibby		sular
13	Aktivitetshuset Kongshøj	Kongshøjparken 2, 3550 Slangerup		sular
14	Kingoskolens Teatersal	Strandstræde 28, 3550 Slangerup		sular
15	Åbjergskolens Multisal	Kornvænget 4, 3600 Frederikssund		sular
16	SIK	Idrætsvej 3, 3550 Slangerup		sular
17	Forenings- og Aftenskolehus	Lundevej 9, 3600 Frederikssund		sular
18	Klublokaler for tyrkisk kultur og Idrætsforening Car	Bakkestrædet 1, 3600 Frederikssund		sular
19	Hammergården, Center for fritidsliv	Hammer Bakke 13, 4050 Skibby		sular
20	Frederikssund Hovedbibliotek	Jernbanegade 24, 3600 Frederikssund		sular
21	Jægerspris Lokalbibliotek	Møllevvej 25, 3630 Jægerspris		sular
22	Skibby Lokalbibliotek	Nyvej 7C, 4050 Skibby		sular
23	Slangerup Lokalbibliotek	Kongensgade 18, 3550 Slangerup		sular
24	Sports- og idrætsanlæg	Kalvøvej 11, 3600 Frederikssund		sular
25	Sports- og idrætsanlæg	Møllevvej 100, Over Dråby, 3630 Jægerspris		sular
26	Sports- og idrætsanlæg	Smedeengen 4, 3630 Jægerspris		sular
27	Sports- og idrætsanlæg	Selsøvej 16, 4050 Skibby		sular
28	Sports- og idrætsanlæg	Møllevvej 90, 3630 Jægerspris		sular
29	Sports- og idrætsanlæg	Hovedgaden 94, 4050 Skibby		sular
30	Sports- og idrætsanlæg	Sølvkærvej 12, 4050 Skibby		sular
31	Sports- og idrætsanlæg	Idrætsvej 3, 3550 Slangerup		sular
32	Sports- og idrætsanlæg	Solbakkevej 26, Dalby, 3630 Jægerspris		sular
33	Sports- og idrætsanlæg	Kornvænget 104, 3600 Frederikssund		sular
34	Kingoskolen, 7-10 klasse	Strandstræde 28A, 3550 Slangerup		sular
35	Byvangsskolen, 0-6 klasse	Strandstræde 24, 3550 Slangerup		sular
36	Lindegårdsskolen, SFO, 0-6 klasse	Lindegårds Alle 18, 3550 Slangerup		sular
37	Græse Bakkebyskolen, 0-6, SFO	Højvang 8-10, 3600 Frederikssund		sular
38	Marienlystskolen, SFO	Odinsvej 4, 3600 Frederikssund		sular
39	Falkenborgskolen, SFO	Ved Kirken 1, 3600 Frederikssund		sular
40	Åbjergskolen, SFO	Kornvænget 4, 3600 Frederikssund		sular
41	Oppe Skundby Skole, SFO	Roskildevej 160B, 3600 Frederikssund		sular
42	Møllegårdsskolen, SFO	Møllevvej 90, 3630 Jægerspris		sular
43	Sogneskolen, SFO	Møllevvej 100, Over Dråby, 3630 Jægerspris		sular
44	Solbakkenskolen, SFO	Solbakkevej 28, Dalby, 3630 Jægerspris		sular
45	Marbækskolen	Selsøvej 16, 4050 Skibby		sular
46	Skuldelev Skole, 0-6, Solbakkenskolen 7-10	Sølvkærvej 8, Skuldelev, 4050 Skibby		sular
47	Ferslev Skole, 0-6, Solbakkenskolen 7-10	Baygårdsvej 5, Ferslev, 4050 Skibby		sular
49	Museet Færgedgården	Færgelundsvej 1, 3630 Jægerspris		sular
50	J. F. Willumsens Museum	Jenriksvej 4, 3600 Frederikssund		sular
51	Park Bio	Jernbanegade 41, 3600 Frederikssund		sular
52	Slangerup Bio	Brobækgade 6, 3550 Slangerup		sular
53	Kunsthøjskolen Thorstedlund	Græse Strandvej 22, 3600 Frederikssund		sular